

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Οταν η πολιτική για την Παιδεία γίνεται με βάση τα γκάλοπ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΒΟΥΛΑΚΟΥ*

Από τον προηγούμενο Μάιο η πανεπιστημιακή κοινότητα βρίσκεται στη δίνη του μεταρρυθμιστικού οίστρου της κυβέρνησης. Γνωρίζει έτσι στο πετσί της αυτό που τα τελευταία χρόνια υπέστησαν πολλοί χώροι του Δημοσίου (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, υγεία, κοινωνικές ασφαλίσεις, ΔΕΚΟ κ.ο.κ.).

Εδραίο χαρακτηριστικό κάθε «μεταρρυθμιστικής» επίθεσης έχει γίνει πλέον η υποκατάσταση της δημόσιας συζήτησης από τεχνικές χειραγώγησης της κοινής γνώμης, που σε ορισμένες περιπτώσεις αγγίζουν σαφώς τα όρια της προπαγάνδας, με ταυτόχρονες συνεχείς μετρήσεις των αντιδράσεων του τηλεοπτικού πλήθους μέσω των γκάλοπ. Παρά το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις επικαλούνται ρητορικά ή σκηνοθετούν πραγματικά κάποιον «κοινωνικό διάλογο», μόλις κάποιος διαφωνήσει κατακεραυνώνονται, κατασυκοφαντούνται και καταγγέλλονται ως «προνομιούχοι», ενώ αρχίζει αμέσως η διαρκής προσφυγή στα γκάλοπ για να διαπιστωθεί η επίδραση της αντιπαράθεσης στο αμέτοχο κοινό.

Ετσι, η κυβερνητική εξουσία εμφανίζεται συγχρόνως έντονα κυριαρχική και ακραία ανασφαλής. Αυτή η σχιζοειδής αμφιθυμία δεν καθορίζει μόνο την πολιτική τακτική. Επηρεάζει πλέον καθοριστικά και το ίδιο το περιεχόμενο της πολιτικής, αφού κι αυτό επιλέγεται σε μεγάλο βαθμό με βάση το τι φαίνεται να έχει πέραση σύμφωνα με τις σφυγμομετρήσεις. Ετσι όμως δεν μπορεί να γίνει μακρόπνοη εθνική πολιτική σε κανένα ζήτημα, ακόμα λιγότερο δε σε τομείς των οποίων το περιεχόμενο είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο και πολύπλοκο και άρα απαιτεί γνώση και σοβαρή συζήτηση. Ενας τέτοιος τομέας είναι προφανώς η Παιδεία.

Πράγματι, οι καταστροφικές συνέπειες αυτού του τρόπου διακυβέρνησης είναι ιδιαίτερα φανερές στην περίπτωση της «μεταρρύθμισης» της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης. Πέρυσι η κυβέρνηση σκηνοθέτησε έναν «διάλογο» στο πλαίσιο του ΕΣΥΠ, απ' τον οποίο αποχώρησαν στο τέλος οι πάντες (συμπεριλαμβανομένου του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης), λόγω του ότι η κυβέρνηση ήθελε μόνη αυτή να ορίζει την ατζέντα της συζήτησης, αποκλείοντας τα «ανεπιθύμητα» θέματα. Παρά το φιάσκο, η κυβέρνηση κέρδισε το πλεονέκτημα να καταγγέλλει στο εξής τους αντιπάλους της ως «αρνητές του διαλόγου». Οι προτάσεις της διορισμένης από το ΕΣΥΠ «επιτροπής των σοφών» εξουδετερώθηκαν από το ίδιο το υπουργείο, που ξεκαθάρισε ότι δεν δεσμεύεται απ' αυτές. Συγχρόνως διέρρεαν διαρκώς διάφορες «πληροφορίες» για τα κυβερνητικά σχέδια ώστε να μετρούνται οι αντιδράσεις του κοινού.

Ηπαρελκυστική πολιτική της υπουργού θα οδηγούσε με βεβαιότητα σε κατάθεση του νομοσχεδίου στο θερινό Τμήμα της Βουλής - μια τακτική που είχε φέρει αποτελέσματα το καλοκαίρι του 2005. Την πρόλαβε όμως το ξέσπασμα του κινήματος των καταλήψεων και απεργιών, υπό την πίεση του οποίου κατέθεσε «προς δημόσια διαβούλευση» το λεγόμενο «προσχέδιο πρότασης» για τον νέο «νόμο-πλαίσιο». Αποκαλύφθηκε τότε ότι μόνο για νέο νόμο-πλαίσιο δεν επρόκειτο. Οι διατάξεις του χαρακτηρίζονταν απ' ενός από ακραίο παρεμβατισμό που δεν ταιριάζει σε ένα «πλαίσιο», αλλά ήταν απ' ετέρου επίσης τόσο αποσπασματικές που θα μπορούσαν να θεωρηθούν το πολύ ως επιμέρους διορθώσεις και προσθήκες στον παλιό νόμο-πλαίσιο. Ως προς το περιεχόμενο, αντικατόπτριζαν ένα αντιφατικό μείγμα αυταρχικού κρατικού παρεμβατισμού και νεοφιλελεύθερου περιορισμού των δημόσιων δαπανών.

Τα θέματα που προβλήθηκαν ως κύρια -αιώνιοι φοιτητές, άσυλο, συγγράμματα- δεν επελέγησαν με βάση την πραγματική τους σημασία, αλλά επειδή τα γκάλοπ είχαν δείξει ότι συγκέντρωναν το ενδιαφέρον και τη συναίνεση του ευρύτερου κοινού. Οταν όμως το πανεπιστημιακό κίνημα προκάλεσε μεταστροφή της κοινής γνώμης, οι μετρήσεις ανάγκασαν την κυβέρνηση σε αναδίπλωση. Ανέβαλε τη συζήτηση στη Βουλή για απροσδιόριστο διάστημα, αναζητώντας την κατάλληλη στιγμή για να επανέλθει. Ολο αυτό το διάστημα μιλούσε για διάλογο, τον οποίο δεν έκανε όμως ποτέ θεσμικά, παρά μόνο σε προετοιμασμένες εκπομπές στα κανάλια.

Οταν τα γκάλοπ έδειξαν ότι ο «κόσμος» έχει κουραστεί από τις κινητοποιήσεις του τελευταίου μήνα, που αφορούσαν τη σχεδιαζόμενη εμπορευματοποίηση της ανώτατης Παιδείας μέσω της αναθεώρησης του άρθρου 16, ο πρωθυπουργός αποφάσισε ότι μπορεί πια να κατατεθεί το νομοσχέδιο. Οσοι πανεπιστημιακοί (οι επτά «εκπρόσωποι» των λεγόμενων «χιλίων») είχαν μόλις πριν από λίγες μέρες σπεύσει να ανταποκριθούν στην πρόσκληση της κ. Γιαννάκου για συμμετοχή σε «ανοικτό διάλογο» θα πρέπει να έμειναν άναυδοι, καθώς το νομοσχέδιο που κατατέθηκε απροειδοποίητα έχει ελάχιστες -και μάλιστα επουσιώδεις- διαφορές σε σχέση με το «προσχέδιο πρότασης», και πάντως πουθενά δεν είναι εμφανής η επίδραση των κειμένων τους, ούτε άλλωστε των κειμένων της Συνόδου των Πρυτάνεων ή κάποιου άλλου από τα πολλά κείμενα πανεπιστημίων και συλλόγων. Από τις διαβεβαιώσεις της κ. Γιαννάκου ότι όλα αυτά θα λαμβάνονταν υπόψη «στον διάλογο» που θα κρατούσε «όσο χρειαστεί» και ότι το νέο νομοσχέδιο θα ήταν «πιο λιτό» και «ριζικά διορθωμένο» σε σχέση με το «προσχέδιο» δεν έμεινε τίποτα.

Ποιος νοιάζεται άλλωστε για τη συνέπεια; Αφού οι σφυγμομετρήσεις του δεύτερου 10ήμερου του Φλεβάρη έδειξαν ότι ο κόσμος δεν ενδιαφέρεται πια για τις «λεπτομέρειες», αλλά μόνο για να «ανοίξουν τα πανεπιστήμια» και «να γίνει μεταρρύθμιση». Αρα ξαφνικά «έχει γίνει εξαντλητικός διάλογος» και «έχει έρθει η ώρα των αποφάσεων» -όπως αρέσκεται να δηλώνει με το βαρυσήμαντο ύφος του αποφασισμένου για όλα ο πρωθυπουργός. Στους υπολογισμούς του έχει βέβαια συμπεριλάβει το ενδεχόμενο όξυνσης της αντιπαράθεσης με τα πανεπιστήμια και τους φοιτητές. Έχει διέξοδο, οι δημοσκοπήσεις τού δίνουν προβάδισμα εάν κάνει εκλογές. Οπότε πάλι κερδισμένος βγαίνει.

Ηδιακυβέρνηση των σφυγμομετρήσεων πάσχει από μια ιδιάζουσα μορφή μερικής τύφλωσης: Εκστασιάζεται με την «παράσταση νίκης» του κόμματος αλλά αδυνατεί να δει τις συνέπειες αυτής της αυταρέσκειάς της πάνω στο ταλαιπωρημένο κορμί μιας κοινωνίας με όλο και λιγότερη συνοχή, όλο και λιγότερες προοπτικές. Ίσως ο πρωθυπουργός και η κυβέρνησή του να «θριαμβεύουν» στο «μεταρρυθμιστικό» τους έργο και στους δείκτες δημοφιλίας, όμως την ίδια ώρα η δημόσια ανώτατη εκπαίδευση του τόπου βυθίζεται υπό τις λάμπεις των πυροτεχνημάτων του κυβερνητικού τακτικισμού.

* Επ. καθηγητής Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Κρήτης